

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра фізичного виховання і спортивної медицини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної роботи
проф. М.Р.Гжегоцький

11.06 2018 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ФІЗИЧНА РЕАБАЛІТАЦІЯ ТА СПОРТИВНА МЕДИЦИНА

(назва навчальної дисципліни)

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
фізичного виховання і спортивної медицини
Протокол № 14
від "3" 04 2018 р.
Завідувач кафедри
[Signature]

Затверджено
профільною методичною комісією
з терапевтичних дисциплін
Протокол № 4
від "4" 04 2018 р.
Голова профільної методичної
комісії
[Signature]

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.мед.н., асистент Леонт'єва З. Р., асистент

Гурка О.І., під загальною редакцією завідувача кафедри фізичного виховання і спортивної медицини к.біол.н., Кунинець О.Б.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Дутка Роман
Ярославович

д.мед.н., професор, завідувач кафедри внутрішньої
медицини №1 Львівського національного
медичного університету імені Данила Галицького

Андріюк Лук'ян
Васильович

д.мед.н., професор, завідувач кафедри реабілітації
і нетрадиційної медицини ФПДО Львівського
національного медичного університету
імені Данила Галицького

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Фізична реабілітація та спортивна медицина” складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) **другого (магістерського) рівня**

галузі знань **22 «Охорона Здоров'я»**

спеціальності **221 «Стоматологія»**

освітньої програми **магістр стоматології**

Опис навчальної дисципліни (анотація). Фізична реабілітація та спортивна медицина як навчальна дисципліна базується на вивченні студентами анатомії людини, фізіології, патофізіології, пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики ортопедичної стоматології; забезпечує послідовність та взаємозв'язок з профілактикою стоматологічних захворювань, хірургічною стоматологією, ортопедичною стоматологією, неврологією, нейростоматологією та іншими предметами навчального плану, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосування знань з фізичної реабілітації та спортивної медицини в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності; навчає ефективно та своєчасно використовувати засоби фізичної реабілітації в комплексному відновному лікуванні хворих стоматологічного профілю; забезпечує попередження передпатологічних та патологічних станів, що виникають при нераціональному застосуванні фізичних вправ; навчає застосовувати індивідуальні рекреаційно-оздоровчі режими рухової активності для профілактики професійних захворювань у лікарів-стоматологів.

На сучасному етапі дисципліна «Фізична реабілітація та спортивна медицина» набуває все більшого значення для якісної всебічної підготовки майбутніх лікарів, в тому числі лікарів-стоматологів. Особливо з питань, що стосуються використання засобів фізичної культури і фізичної реабілітації для швидкого відновлення здоров'я, збереження якості життя та профілактики або ліквідації різних ускладнень у хворих стоматологічного профілю. Експерти ВООЗ відзначають, що нині відомо понад 500 стоматологічних захворювань та стоматологічних проявів соматичних хвороб, клінічний перебіг яких нерідко супроводжується тяжкими фізичними й психологічними стражданнями. Захворювання, механічні ушкодження, дефекти чи аномалії розвитку щелепно-лицевої системи часто призводять до глибокого порушення життєво-важливих функцій людини, таких як зовнішнє дихання, жування, ковтання, мовлення та міміка, що негативно впливає на функціонування організму в цілому, суттєво пригнічує психологічний стан хворих, спотворює естетичний вигляд обличчя. Саме тому, для попередження або щонайшвидшого усунення зазначених функціональних розладів дуже важливо в комплексному лікуванні стоматологічних хворих застосовувати засоби фізичної реабілітації.

Провідним засобом фізичної реабілітації є лікувальна фізична культура (ЛФК). ЛФК – найбільш активна, цілеспрямована і дієва складова реабілітаційних і профілактичних заходів, яка не має рівноцінних аналогів за своїм природно-біологічним впливом і тому відіграє головну роль серед засобів немедикаментозного відновного лікування. Недооцінка і недостатнє або несвоєчасне застосування засобів фізичної реабілітації в комплексному лікуванні хворих стоматологічного профілю часто призводить до суттєвого збільшення термінів їх одужання, виникнення важких ускладнень, і, навіть, до стійкої втрати працездатності. ЛФК й інші фізичні чинники повинні бути не додатковими засобами, а невід'ємною складовою комплексного лікування протягом усіх періодів реабілітації. Дуже важливим є раннє, своєчасне призначення засобів фізичної реабілітації, особливо при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці, відкритих та закритих зламах щелеп, травматичних ушкодженнях, в т.ч. опіках, м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки, контрактурах висково-нижньощелепних суглобів, невриті лицевого чи трійчастого нервів, при реконструктивно-відновних операціях з приводу незрощення верхньої губи та піднебіння й інших хірургічних втручаннях на м'яких і кісткових

тканинах лицевого скелету, при аномаліях розвитку прикусу, функціональних порушеннях та вродженій патології зубо-щелепної системи у дітей. Особливої уваги заслугове призначення спеціальних фізичних вправ під час консервативного лікування, а також на етапах до- та післяопераційного втручання, які вибірково поєднуються із загальнозміцнюючими і дихальними вправами, засобами загартування та преформованими фізичними чинниками з урахуванням: клінічного перебігу захворювання (фази, стадії, ступеню функціональних розладів зубо-щелепної системи), супутньої патології, а також з урахуванням індивідуальних особливостей організму (віку, статі, функціональних здібностей основних систем життєзабезпечення, рівня фізичної підготовленості та толерантності до фізичних навантажень, стану захисних систем) на різних етапах фізичної реабілітації; Не менш важливим є використання засобів фізичної культури і реабілітації для профілактики або функціонального лікування професійних захворювань у лікарів-стоматологів, особливо це стосується порушень постави, сколіозу, остеохондрозу хребта, варикозного розширення вен нижніх кінцівок, захворювань системи кровообігу, органів дихання та іншої патології. Отже, якісна підготовка лікаря-стоматолога неможлива без досконалого оволодіння основами фізичної реабілітації і спортивної медицини.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			СРС	Рік навчання семестр	Вид контролю
	Всього	Аудиторних				
		Лекцій (год.)	Практичних занять (год.)			
Назва дисципліни: Фізична реабілітація та спортивна медицина	1 кредит / 30 год.	4	16	10	Шкурс (6 семестр)	залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Фізична реабілітація та спортивна медицина» є науково обґрунтоване нормування фізичної активності в комплексному лікуванні захворювань, профілактиці їх загострень і ускладнень, відновленні належної якості життя хворої людини. Також предметом вивчення «Фізичної реабілітації та спортивної медицини» є: морфо-функціональний відбір для занять тим чи іншим видом спорту відповідно до генетично і фенотипно зумовленими можливостями індивідууму; забезпечення якісного поглибленого диспансерного обстеження, включаючи допуск до змагань на підставі оцінки стану здоров'я; впровадження сучасних методів діагностики в систему медичного моніторингу за спортсменами; підвищення рівня та якості медичного забезпечення шляхом створення уніфікованої програми медичного забезпечення спортсменів вищої кваліфікації на всіх рівнях спортивної діяльності, включаючи тренування і змагання; створення єдиної стандартної системи збору та аналізу результатів обстеження спортсменів з дотриманням принципу конфіденційності; профілактика і лікування захворювань і травм спортсменів в процесі їх професійної діяльності; розробка сучасних методів ранньої діагностики і лікування перенапруження; контроль за функціональним станом спортсменів в умовах обраної спортивної діяльності; корекція функціонального стану і після навантажувального відновлення спортсменів; впровадження сучасних методів досліджень у спеціалізовані види діяльності спортсменів, що дозволяють кількісно оцінювати функціональні можливості організму; оптимізація біомеханічних досліджень, спрямованих на підвищення спортивних досягнень; контроль за застосуванням у спорті лікарських препаратів.

Міждисциплінарні зв'язки: Фізична реабілітація та спортивна медицина як навчальна дисципліна базується на вивченні студентами анатомії та фізіології людини, медичної біології, біологічної хімії, пропедевтики внутрішньої медицини, терапії, ряду профільних стоматологічних дисциплін, таких як терапевтична, хірургічна та ортопедична стоматологія, фізичного виховання й інтегрується з цими дисциплінами; закладає основи нормування фізичної активності в комплексному лікуванні захворювань, профілактиці їх загострень і ускладнень, відновленні належної якості життя хворої людини поліпшення рівня життя та профілактики порушення функцій в процесі життєдіяльності; забезпечує впровадження сучасних методів діагностики в систему медичного моніторингу за спортсменами, розробку сучасних методів ранньої діагностики і лікування перенапруження; контроль за функціональним станом спортсменів в умовах обраної спортивної діяльності, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосувати знання з фізичної реабілітації та спортивної медицини в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про можливості, форми і методи медичного контролю при проведенні фізичної реабілітації, розуміння значення своєчасного застосування засобів фізичної реабілітації в комплексному лікуванні і реабілітації хворих стоматологічного профілю, а також в попередженні професійних захворювань у лікарів-стоматологів.

Кінцева мета навчальної дисципліни «Фізична реабілітація та спортивна медицина» вищих медичних навчальних закладів впливає із мети освітньої та професійної підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначається змістом теоретичних знань, методичної підготовки, практичних умінь і навичок, якими повинен оволодіти лікар-спеціаліст.

Студент оволодіває обов'язковими практичними навичками:

1. Засвоїти основні завдання, форми й особливості медичного контролю під час занять фізичними вправами.
2. Оволодіти методикою комплексного лікарського обстеження, включаючи дослідження та оцінку фізичного розвитку, функціональних здібностей організму та стану здоров'я людини.
3. Оволодіти методикою діагностики ступеня функціональних розладів зубо-щелепної системи у хворих стоматологічного профілю.
4. Аналізувати дані обстеження та формувати лікарський висновок.
5. Визначати мету, завдання, основні засоби та методичні принципи фізичної реабілітації.
6. Знати визначення і особливості методу ЛФК та пояснювати механізми лікувальної дії фізичних вправ.
7. Здійснювати вибір оптимального режиму рухової активності для хворих стоматологічного профілю залежно від етапу та періоду фізичної реабілітації, а також з урахуванням толерантності до фізичного навантаження.
8. Призначати засоби ФР з урахуванням індивідуальних особливостей організму, клінічного перебігу захворювання та функціональних розладів зубо-щелепної системи у хворих стоматологічного профілю.
9. Вміти вибирати засоби ФР та застосовувати оптимальні методики ЛФК при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці, відкритих та закритих зламах щелеп з урахуванням методу фіксації уламків, при травматичних ушкодженнях, в т.ч. опіках, м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки, контрактурах висково-нижньощелепних суглобів, невриті лицевого чи трійчастого нервів, при реконструктивно-відновних операціях з приводу травм м'яких і кісткових тканин лицевого скелету, видалення новоутворень, незрощення верхньої

губи та піднебіння та ін., при аномаліях розвитку прикусу, функціональних порушеннях і вроджених вадах зубо-щелепної системи у дітей.

10. Оволодіти засобами ФР з урахуванням індивідуальних особливостей організму з метою профілактики професійних захворювань лікарів стоматологів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни:

Для досягнення мети фізичного виховання студентів передбачається комплексне вирішення наступних задач:

1. Визначати ключові поняття фізичної реабілітації і спортивної медицини як клінічної дисципліни.
2. Вміти аналізувати і прогнозувати вплив фізичних навантажень на організм людини за даними медичного контролю та призначати рухові режими і засоби фізичної реабілітації відповідно до стану здоров'я, характеру функціональних розладів зубо-щелепної системи, функціональних здібностей організму та толерантності до фізичних навантажень.
3. Вибирати і застосовувати методи фізичної реабілітації в комплексному лікуванні хворих стоматологічного профілю для більш швидкого відновлення здоров'я, збереженні якості життя та попередження або ліквідації наслідків патологічного процесу.
4. Вміти оцінювати ефективність застосування засобів фізичної реабілітації.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

Загальні компетентності:

Компетентність/ програмний результат навчання

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність працювати автономно.

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); орієнтація на безпеку.

Матриця компетентностей

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.	+	+		+
Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.	+	+	+	+
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	+	+	+	+
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність працювати	+	+		+

автономно.				
Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	+	+	+	+
Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); орієнтація на безпеку.	+	+	+	+

Результати навчання:

Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату досліджень.

Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 години (16 годин практичних занять , 4 години лекцій, 10 годин самостійної роботи студентів) 0 кредитів ЄКТС.

3. Структура навчальної дисципліни «Фізичне виховання»

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС	Інд. робота
Тема 1. Комплексне лікарське обстеження під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини. Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок.	2	2	10	-
Тема 2. Дослідження та оцінка функціонального стану зубо-щелепної системи в стоматологічній клініці.	0	2		-
Тема 3. Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю. Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.	2	2		-
Тема 4. Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці.	0	2		-
Тема 5. Фізична реабілітація при зламах щелеп та кісток лицевого скелету. Фізична реабілітація при реконструктивних та пластичних операціях у щелепно-лицевій ділянці.	0	2		-
Тема 6. Фізична реабілітація при захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів. Фізична реабілітація при невритах лицевого та трійчастого нервів	0	2		-

Тема 7. Фізична реабілітація при вроджених аномаліях розвитку щелеп та порушеннях прикусу у дітей.	0	2		
Тема 8. Застосування засобів фізичної реабілітації з метою профілактики та корекції професійних захворювань у лікарів-стоматологів.	0	2		-
Усього годин 30/ 1 кредитів ECTS	4	16	10	-
Підсумковий контроль				Залік

4. Теми практичних занять

№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Комплексне лікарське обстеження під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини. Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок.	2
2.	Дослідження та оцінка функціонального стану зубо-щелепної системи в стоматологічній клініці.	2
3.	Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю. Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.	2
4.	Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці.	2
5.	Фізична реабілітація при зламах щелеп та кісток лицевого скелету. Фізична реабілітація при реконструктивних та пластичних операціях у щелепно-лицевій ділянці.	2
6.	Фізична реабілітація при вроджених аномаліях розвитку щелеп та порушеннях прикусу у дітей.	2
7.	Фізична реабілітація при вроджених аномаліях розвитку щелеп та порушеннях прикусу у дітей.	2
8.	Застосування засобів фізичної реабілітації з метою профілактики та корекції професійних захворювань у лікарів-стоматологів.	2
	Разом годин:	16

5. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять; огляд науково-методичної літератури; формування практичних навичок.	6
2.	Написання лікарсько-контрольної карти (форма № 061/о) та картки хворого, що лікується в відділенні хірургічної стоматології, в кабінеті ЛФК або реабілітаційному центрі (форма №42/о).	4
	Разом годин:	10

6. Тематичний план лекцій

№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Комплексне лікарське обстеження під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини. Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок.	2
2.	Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю. Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.	2
	Разом годин:	4

6. Індивідуальні завдання – немає

7. Методи навчання

Методи використання слова. Основними видами словесної передачі знань у процесі фізичного виховання є: пояснення, розповідь і бесіда (бесіди вступні; бесіди, спрямовані на повідомлення нових знань, і бесіди для перевірки засвоєних знань і ступеня усвідомленості учнями своїх дій).

Методи забезпечення наочності. До цієї групи методів навчання відносяться показ рухів у натурі або у виді зображень, сприйманих шляхом безпосереднього спостереження. Вивчення функціональних проб завжди супроводжується наочною їх демонстрацією викладачем або студентами під безпосереднім контролем викладача. Практично живий показ завжди супроводжується словесним поясненням. Причому слово в цьому випадку відіграє допоміжну роль. В основному в навчальній роботі застосовується показ засобу лікувальної фізкультури у вигляді фізичної вправи самим викладачем або кимось з студентів. Показ може передувати поясненню, супроводжуватися поясненням або виконуватися після пояснення. Показ досягає мети в тому випадку, якщо рух, який демонструється, гарно видно всім учням, якщо воно виконано технічно правильно, якщо попередньо організовано і правильно спрямована увага учнів.

Методи практичних вправ. У теорії і практиці фізичної реабілітації та спортивної медицини термін «вправа» вбирає в себе два різних поняття: а) засіб фізичної реабілітації, тобто спеціально організована рухова дія; б) метод застосування засобів, суть якого полягає в навмисному, найчастіше багаторазовому повторенні визначених рухових дій з метою нормування фізичної активності в комплексному лікуванні захворювань, профілактиці їх загострень і ускладнень, відновленні належної якості життя хворої людини.

9. Методи контролю

Засвоєння програми фізичного виховання забезпечується цілісною системою контрольних заходів, що включає оперативний, поточний, підсумковий контроль.

Формами і методами поточного контролю є формування студентами комплексів фізичних вправ при різних патологічних процесах, опитування студентів, виконання фізичних вправ, тестів й інші.

Самостійна робота студентів, яка передбачена робочою навчальною програмою поряд з практичними заняттями контролюється під час поточного контролю. Форма підсумкового контролю – залік.

Критерії оцінювання. Залік отримують студенти після завершення викладання навчальної дисципліни, які повністю виконали вимоги передбачені навчальною програмою. Успішність студентів III курсу оцінюється за традиційною 4-ри бальною шкалою. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

10. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу.

10.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною), при цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік. Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти Для дисциплін формою підсумкового контролю яких є залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком.

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
----------------	------------------	----------------	------------------	----------------	------------------	----------------	------------------

5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141		
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139	Менше 3	Недос-татнь
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Ранжування з присвоєнням оцінок „А”, „В”, „С”, „D”, „Е” проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни. Студенти, які одержали оцінки FX, F («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал „Е”.

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

13. Методичне забезпечення: плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, тести поточного студентів, кистьові динамометри, сантиметрові стрічки, спірометри, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, методичні вказівки і т.ін.

14. ЛІТЕРАТУРА

О с н о в н а

1. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина: Підручник / Клапчук В.В., Дзяк Г.В., Мурахов І.В. та ін.; за ред. В.В. Клапчука, Г.В. Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.
2. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина: Тестові завдання для контролю знань студентів медичного та стоматологічного факультетів вищих медичних навчальних закладів IV рівнів акредитації (Навчальний посібник) / Абрамов В.В., Клапчук В.В., Магльований А.В., Смирнова О.Л., та ін.; за ред. проф. В.В. Клапчука та проф. А.В. Магльованого. – Дніпропетровськ: Мед. академія, 2006. – 124 с.
3. Лікувальна фізкультура в стоматології: Навчальний посібник / Апанасенко Г.Л., Макареня В.В., Науменко Р.Г.; за ред. Г.Л.Апанасенка. – К.: Вища школа, 1993. – 111с.
4. Михалюк Є.Л., Малахова С.М., Черепок О.О., Смирнова О.Л. Фізична реабілітація та спортивна медицина в стоматології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних

закладів / Є.Л.Михалюк, С.М.Малахова, О.О.Черепок, О.Л.Смирнова. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2012. – 179 с.

5. Романишин М.Я. Фізична реабілітація в спорті: Навчальний посібник. – Рівне: «Волинські обереги», 2007. – 368 с.

6. Спортивна медицина: Підручник для студентів та лікарів / За загальною редакцією проф. В.М. Сокрута – Донецьк: «Каштан», 2013. – 472 с.

7. Фізична реабілітація, спортивна медицина : Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич А.В. Магльований [та ін.] ; за ред. проф. В. В. Абрамова та доц. О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.

8. Фізична реабілітація в стоматології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. А. Шаповалова, В. М. Коршак, В. М. Халтагарова [та ін.]. – Київ : Медицина, 2008. – 96 с.

9. Основи фізичної реабілітації / Магльований А.В., В.М.Мухін, Г.М.Магльована // Навчальний посібник, Львів, 2006, 148 С.

10. Працездатність студентів: оцінка, корекція, управління. А.В. Магльований, Г.Б. Сафронова, Г.Д. Галайтатий, Л.А. Белова. - Львів, “Львівська політехніка”, 1997.- 126 с.

Д о д а т к о в а

1. Дудко Д.В. В.В. Лечебная физическая культура в стоматологии / Дудко Д.В., Макареня В.В. – К.: Здоровье, 1982. – 72 с.

2. Куничев Л.А. Лечебный массаж / Куничев Л.А.–К.: Вища школа, 1981.–328 с. 3. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина (Вибрані лекції для студентів) / Абрамов В.В., Клапчук В.В., Смирнова О.Л. та ін.; за ред. проф. В.В. Клапчука. – Дніпропетровськ: Мед. академія, 2006. – 179 с.

4. Михалюк Є.Л. Граничні та патологічні стани при заняттях фізичною культурою і спортом / Є.Л. Михалюк. – Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. –Запоріжжя: ЗДМУ, 2010. -113 с.

5. Мухін В.М. Фізична реабілітація / Мухін В.М. – К.: Олімпійська література, 2005. – 248 с.

6. Мухін В.М. Фізична реабілітація / Мухін В.М. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

7. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу / За ред. В.В. Клапчука, О.С. Полянської. – Чернівці: Прут, 2006. – 208 с.

8. Основні поняття й терміни здоров'язбереження та фізичної реабілітації в системі освіти: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.Д. Дубогай, А.І. Альошина, В.Є. Лавринюк.–Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2011. – 296 с.

9. Санологія (медичні аспекти валеології) [Текст] : підруч. для лікарів-слухачів закл. (ф-тів) післядиплом. освіти вищ. навч. мед. закл. України III-IV рівнів акредитації / Апанасенко Г. Л., Попова Л. А., Магльований А. В. - К. ; Л. : Кварт, 2011. - 302 с. : табл., рис. - Бібліогр.: с. 298-302.

10. Соколов А.А. Применение лечебной физической культуры в челюстно-лицевой хирургии / Соколов А.А., Заусаев В.И. – М.: Медицина, 1970. – 200 с .

11. Mahlovanyy A. Physical rehabilitation and thermoregulatory processes in athletea with disabilities // T. Prystupa, R. Rudenko, A. Mahlovanyy, O. Shuyan / Journal of Physical Education and Sport ®. - 2015. - P. 730-735

11. Магльований А.В. Частота травми голови та обличчя залежно від виду спорту, механізм та профілактика / Є. Н. Приступа, А. В. Магльований, Д. С. Аветіков, В. В. Панькевич, С. В. Уштан // [Клінічна хірургія](#). - 2017. - № 10. - С. 70–73.

Інформаційні ресурси

- zakon.rada.gov.ua/go/1556-18
- <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248719473>
- <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248719427>
- dsmsu.gov.ua/index/ua/material/16894
- sportbuk.com/.../proekt-novoho-zakonu-ukraji...
- <http://uareferat.com>
- <http://www.lnu.edu.ua/faculty/sport/img>
- mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/19_4.pd
- elibrary.kubg.edu.ua/.../Lyashenko_Tumanova
- www.sworld.com.ua/index.php/ru/pedagogy.../18194-213-923
- <http://lp.edu.ua/node/1347>
- zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06
- ua.textreferat.com/referat-664.html
- www.ukrreferat.com/index.php?referat=61901
- elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/883
- nbuv.gov.ua/.../VchdpuPN_2013_112(1)_24
- studme.com.ua/.../programmno-normativnye_o...